

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.8
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.9/6 din 25 septembrie 2015*

CURRICULUM

la disciplina

„CEDO și aplicarea jurisprudenței CtEDO în ordinea juridică internă”

(candidați la funcții de judecător și procuror)

AUTORI:

***Diana SÂRCU,**
Doctor în drept, conferențiar universitar, formator INJ
Luciana IABANGI,
Specialist instruire judiciare (USAID ROLISP), formator INJ*

_____ AVIZAT
Mariana PITIC, șef al Direcției instruire și cercetare

I. PRELIMINARII

La 12 septembrie 1997 Republica Moldova a devenit parte la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO). Prin aderarea la CEDO Republica Moldova s-a angajat să asigure respectarea drepturilor garantate de CEDO și protocoalele adiționale la aceasta și a recunoscut jurisdicția Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) de a examina cererile depuse împotriva Moldovei.

Termenii folosiți în CEDO și în jurisprudența CtEDO au un sens autonom. Interpretarea drepturilor și libertăților convenționale este realizată de CtEDO în cadrul examinării cauzelor concrete. În peste o jumătate de secol CtEDO a pronunțat peste 12000 de hotărâri, dintre care peste 200 vizează Republica Moldova. Statele Părți la CEDO s-au angajat să se conformeze hotărârilor definitive ale CtEDO.

Studierea acestei discipline va contribui la familiarizarea candidaților la funcțiile de judecător și procuror din cadrul Institutului Național al Justiției cu principiile de interpretare și aplicare a CEDO și efectele hotărârilor CtEDO. O atenție deosebită la predarea cursului va fi acordată jurisprudenței CtEDO în cauzele moldovenești și în cauzele examinate contra altor state, relevante pentru țara noastră, precum și aplicării CEDO în sistemul de drept al Republicii Moldova.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- va cunoaște catalogul drepturilor reglementate de CEDO
- va cunoaște legislația și practica judiciară națională cu privire la aplicarea CEDO în sistemul de drept al Republicii Moldova
- va avea abilitatea de a determina soluții corecte privind problemele de ordin practic de interpretare și aplicare a prevederilor CEDO
- va dezvolta abilitatea de a aplica principiile de drepturile omului în activitatea sa profesională zilnică

II. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- definească principiile de interpretare și aplicare CEDO;
- identifice drepturile garantate de CEDO;
- descrie procedura de examinare a cererilor de către CtEDO;
- explice efectele hotărârilor CtEDO;
- explice esența cauzelor de referință contra Moldovei examinate de CtEDO;
- aplice legislația și practica judiciară națională cu privire la implementarea CEDO în sistemul de drept al Republicii Moldova;
- identifice discrepanțele dintre legislația Republicii Moldova și practica CtEDO și să aplice direct CEDO;
- soluționeze cauze concrete prin aplicarea corectă a drepturilor garantate de CEDO;
- aplice practica CtEDO la emiterea unui act procedural și în activitatea profesională;
- actualizeze cunoștințele sale în domeniul CEDO.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formatori	Semestrul	Total ore	Ore Curs	Ore practice	Evaluarea finală
CEDO și aplicarea jurisprudenței CtEDO în ordinea juridică internă	Diana SÂRCU Luciana IABANGI	I	44 ore	6 ore	38 ore	examen

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA PENTRU CANDIDAȚII LA FUNCȚIA DE JUDECĂTOR ȘI PROCUROR	Ore curs	Ore practice
1.	Prezentare de ansamblu a Convenției Europene a Drepturilor Omului și a protocoalelor adiționale (CEDO)	2	0
2.	Principiile de interpretare a CEDO	2	0
3.	Particularitățile aplicării jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Surse de informare cu privire la CEDO și jurisprudența CtEDO și principalele aspecte practice privind căutarea jurisprudenței pertinente CtEDO.	2	0
TEMATICA PENTRU CANDIDAȚII LA FUNCȚIA DE JUDECĂTOR			
4.	Dreptul la viață (art. 2 CEDO), Interzicerea torturii (art. 3 CEDO)	0	6
5.	Dreptul la libertate și la siguranță (art. 5 CEDO)	0	8
6.	Dreptul la un proces echitabil (art. 6 CEDO), Dreptul la un remediu efectiv (art. 13 CEDO)	0	6
7.	Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art.8 CEDO)	0	6
8.	Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art.9 CEDO), Libertatea de întrunire și de asociere (art.11 CEDO)	0	2
9.	Libertatea de exprimare (art. 10 CEDO)	0	2
10.	Interzicerea discriminării (art. 14 CEDO și Protocolul nr. 12 la CEDO)	0	4
11.	Protecția proprietății (art. 1 prot. 1)	0	2
12.	Interzicerea expulzării. Garanții procedurale.	0	2
TOTAL		6	38
TEMATICA PENTRU CANDIDAȚII LA FUNCȚIA DE PROCUROR			
4.	Dreptul la viață (art. 2 CEDO), Interzicerea torturii (art. 3 CEDO)	0	8
5.	Dreptul la libertate și la siguranță (art. 5 CEDO)	0	8

6.	Dreptul la un proces echitabil (art. 6 CEDO)	0	4
7.	Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art.8 CEDO)	0	6
8.	Libertatea de exprimare (art. 10 CEDO)	0	2
9.	Libertatea de întrunire și de asociere (art.11 CEDO)	0	2
10.	Interzicerea discriminării (art. 14 CEDO și Protocolul nr. 12 la CEDO)	0	4
11.	Protecția proprietății (art. 1 prot. 1)	0	2
12.	Interzicerea expulzării. Garanții procedurale.	0	2
	TOTAL	6	38

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice Resurse logistice	Sugestii pentru lucrul individual
Tema 1. Prezentare de ansamblu a Convenției Europene a Drepturilor Omului și a protocoalelor adiționale (CEDO)		
<i>Ore curs</i> 1. Natura juridică a CEDO 2. Structura Convenției europene a drepturilor omului. 3. Conținutul Convenției europene a drepturilor omului.	Asalt de idei, Întrebări-raspunsuri Prelegere cu suport vizual. Videoproiector/ laptop Tablă de scris sau flipchart	Consultarea curriculei Lectura Convenției și a protocoalelor sale
Tema 2. Principiile de interpretare a CEDO		
<i>Ore curs</i> 1. Considerații generale 2. Principiul subsidiarității 3. Principiul proporționalității 4. Marja de apreciere a statelor 5. Autonomia noțiunilor convenționale	Prelegere cu suport vizual. Videoproiector/ laptop	Identificarea jurisprudenței relevante principiilor enunțate
Tema 3. Particularitățile aplicării jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Surse de informare cu privire la CEDO și jurisprudența CtEDO și principalele aspecte practice privind căutarea jurisprudenței pertinente CtEDO.		
<i>Ore curs</i>	Prelegere cu suport vizual.	Exersare de identificare a

<ol style="list-style-type: none"> 1. Site-ul CtEDO 2. Fișiere tematice 3. Indici jurisprudențiali 4. Baza de date HUDOC 5. Programul Help al CoE 6. Alte surse 	<p>Videoproiector/ laptop</p> <p>Acces Internet</p>	<p>jurisprudenței CtEDO</p>
Unități tematice pentru candidații la funcția de judecător		
Tema 4. Dreptul la viață (art. 2 CEDO), Interzicerea torturii (art. 3 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza conținutului art. 2 CEDO; conceptul de „viață”. 2. Analiza condițiilor lipirii de viață decurgând dintr-o recurgere absolut necesară la forță. 3. Analiza interdicției de a fi supus torturii sau pedepselor sau tratamentelor inumane și degradante. Stabilirea modalității de delimitare a noțiunilor. Criterii avute în vedere. 4. Identificarea standardului de probă și răsturnarea sarcinii probei în problemele legate de art. 2 și art. 3 din CEDO. 5. Identificarea și analiza jurisprudenței relevante CtEDO. Problemele speciale în cazurile împotriva Moldovei. 6. Construirea raționamentului juridic în baza jurisprudenței CtEDO (în cadrul analizei și dezbaterii studiilor de caz). 7. Stabilirea cuantumului prejudiciilor potrivit jurisprudenței CtEDO în cazurile de constatare a încălcării art. 2 – 3 CEDO. 	<p>Discuția, studiul de caz,</p> <p>Prezentarea lucrului individual</p> <p>Autoevaluare</p> <p>Videoproiector Laptop</p> <p>Tablă de scris sau flipchart</p>	<p>Lectura resurselor bibliografice indicate de formator.</p> <p>Cercetarea punctuală a jurisprudenței CtEDO pentru rezolvarea unei teme date de către formator sau analiză aprofundată a unui caz CtEDO .</p> <p>Elaborarea unui proiect de hotărâre CtEDO</p>
Tema 5. Dreptul la libertate și la siguranță (art. 5 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilirea criteriilor de determinare a privării de libertate. 2. Analiza structurii art. 5 CEDO și a cazurilor limitative în care este permisă privarea de libertate. 3. Aplicarea prevederilor art. 5 par. 1 lit. c. (detenția provizorie). Integrarea în procedura penală internă. 4. Aplicarea art. 5 par. 3 – 4. Integrarea în procedura penală internă. 5. Identificarea și analiza jurisprudenței relevante 	<p>Discuția, studiul de caz.</p> <p>Prezentarea lucrului individual</p> <p>Autoevaluare</p> <p>Videoproiector laptop</p> <p>Tablă de scris</p>	<p>Lectura resurselor bibliografice indicate de formator.</p> <p>Cercetarea punctuală a jurisprudenței CtEDO pentru rezolvarea unei teme date de către formator.</p>

<p>CtEDO. Problemele speciale în cazurile împotriva Moldovei.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Construirea raționamentului juridic în baza jurisprudenței CtEDO (în cadrul analizei și dezbaterii studiilor de caz). 7. Aplicarea directă CEDO la soluționarea problemelor din studiile de caz, atunci când legea internă este contrară garanțiilor CEDO. 8. Aplicarea dreptului la reparație prevăzut în art. 5 par. 5. Stabilirea cuantumului prejudiciilor potrivit jurisprudenței CtEDO. 	sau flipchart	Elaborarea unui proiect de hotărîre CtEDO
Tema 6. Dreptul la un proces echitabil (art. 6 CEDO), Dreptul la un remediu efectiv (art. 13 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilirea aplicabilității art. 6 CEDO la diverse etape ale procesului. Identificarea elementelor comune pentru procesul civil și penal. 2. Analiza garanțiilor generale în cuprinsul art. 6 CEDO: <ul style="list-style-type: none"> - dreptul la o instanță instituită prin lege - dreptul de acces la o instanță de judecată - dreptul la o instanță independentă și imparțială - dreptul la examinarea cauzei într-un termen rezonabil - dreptul la o audiere publică și la pronunțarea publică a hotărîrii instanței de judecată - dreptul la judecarea cauzei într-un mod echitabil (posibilitatea de a participa la examinarea cauzei, egalitatea armelor, contradictorialitatea și prezentarea probelor - hotărîrea motivată - securitatea raporturilor juridice (căi extraordinare de atac) - executarea hotărîrilor judecătorești (obligațiile statului în ipoteza în care statul sau o persoană privată este debitor). 3. Aplicarea garanțiilor specifice în materie penală: <ul style="list-style-type: none"> - dreptul la apărare - dreptul de a cita și interoga martori 	<p>Discuția, studiul de caz.</p> <p>Prezentarea lucrului individual</p> <p>Autoevaluare</p> <p>Videoproiector laptop</p> <p>Tablă de scris sau flipchart</p>	<p>Lectura resurselor bibliografice indicate de formator.</p> <p>Cercetarea punctuală a jurisprudenței CtEDO pentru rezolvarea unei teme date de către formator.</p> <p>Elaborarea unui proiect de hotărîre CtEDO</p>
Tema 7. Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art.8 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viața privată 2. Viața de familie 3. Corespondența 4. Domiciliul 	<p>Test</p> <p>Proiector, internet: Indice CEDO, site CSJ</p>	<p>Studiu jurisprudențial:</p> <p>Hot. Eriksson c. Suediei</p> <p>Hot. Lopez Ostra c. Spaniei</p>

	<p>ucru în grup: Formatarea indicelui tabelar în baza unei hotărâri CEDO flipchart</p> <p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p>	<p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p> <p>Fișierul tematic: -Protecția datelor personale -Protecția reputației -Răpire internațională de copii -Mediu ambiant</p>
<p>Tema 8. Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art.9 CEDO), Libertatea de întrunire și de asociere (art.11 CEDO)</p>		
<p><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul libertății religioase 2. Beneficiarii protecției 3. Simboluri religioase 4. Conținutul libertății de asociere 5. Conținutul libertății de întrunire 6. Partidele politice 	<p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișierul tematic: -Simboluri și veșminte religioase -Libertatea religioasă -Partide și asociații politice</p>
<p>Tema 9. Libertatea de exprimare (art. 10 CEDO)</p>		
<p><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul protecției 2. Destinatarii protecției 3. Defăimarea 4. Noile dimensiuni ale protecției 	<p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: -Dreptul la protecția imaginii -Discursul de ură -Noile tehnologii</p>
<p>Tema 10. Interzicerea discriminării (art. 14 CEDO și Protocolul nr. 12 la CEDO)</p>		
<p><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Autonomia interdicției, 2. Discriminări legitime, 3. Clauza generală de nediscriminare, 4. Motive de discriminare 	<p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: -Interdicția discriminării rasiale -Orientarea sexuală -Romi și persoane</p>

		călătoare
Tema 11. Protecția proprietății (art. 1 prot. 1)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul dreptului de proprietate 2. Noțiunea de bun în sensul CEDO 3. Privarea de proprietate 4. Reglementarea folosirii bunurilor 	<p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: -Drepturi cu privire la muncă -Societăți: victime sau vinovate</p>
Tema 12. Interzicerea expulzării. Garanții procedurale.		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interzicerea expulzării propriilor cetățeni 2. Interzicerea expulzării colective de străini 3. Garanțiile procedurale în cazul expulzărilor de străini 	<p>Lucru în echipă: Elaborarea unei hotărâri CEDO în baza unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: -Expulzare colectivă de străini -Expulzări și extrădări</p>
Unități tematice pentru candidații la funcția de procuror		
Tema 4. Dreptul la viață (art. 2 CEDO), Interzicerea torturii (art. 3 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza conținutului art. 2 CEDO; conceptul de „viață”. 2. Analiza condițiilor lipirii de viață decurgând dintr-o recurgere absolut necesară la forță. 3. Analiza interdicției de a fi supus torturii sau pedepselor sau tratamentelor inumane și degradante. Stabilirea modalității de delimitare a noțiunilor. Criterii avute în vedere. 4. Distingerea drepturilor substanțiale și a drepturilor procedurale (art. 2 – 3 CEDO). 5. Aplicarea criteriilor prin care se determină caracterul efectiv al anchetei. 6. Identificarea și analiza jurisprudenței relevante CtEDO. Problemele speciale în cazurile împotriva Moldovei. 7. Construirea raționamentului juridic în baza jurisprudenței CtEDO (în cadrul analizei și 	<p>Discuția, studiul de caz.</p> <p>Prezentarea lucrului individual</p> <p>Autoevaluare</p> <p>Videoproiector laptop</p> <p>Tablă de scris sau flipchart</p>	<p>Lectura resurselor bibliografice indicate de formator.</p> <p>Cercetarea punctuală a jurisprudenței CtEDO pentru rezolvarea unei teme date de către formator sau analiză aprofundată a unui caz CtEDO .</p> <p>Elaborarea unui proiect de hotărâre CtEDO</p>

dezbaterii studiilor de caz).		
Tema 5. Dreptul la libertate și la siguranță (art. 5 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilirea criteriilor de determinare a privării de libertate. 2. Analiza structurii art. 5 CEDO și a cazurilor limitative în care este permisă privarea de libertate. 3. Aplicarea prevederilor art. 5 par. 1 lit. c. (detenția provizorie). Integrarea în procedura penală internă. 4. Aplicarea art. 5 par. 2 – 4. Integrarea în procedura penală internă. 5. Identificarea și analiza jurisprudenței relevante CtEDO. Problemele speciale în cazurile împotriva Moldovei. 6. Construirea raționamentului juridic în baza jurisprudenței CtEDO (în cadrul analizei și dezbaterii studiilor de caz). 	<p>Discuția, studiul de caz.</p> <p>Prezentarea lucrului individual.</p> <p>Autoevaluare</p> <p>Videoproiector laptop</p> <p>Tablă de scris sau flipchart</p>	<p>Lectura resurselor bibliografice indicate de formator.</p> <p>Cercetarea punctuală a jurisprudenței CtEDO pentru rezolvarea unei teme date de către formator sau analiză aprofundată a unui caz CtEDO.</p> <p>Elaborarea unui proiect de hotărâre CtEDO</p>
Tema 6. Dreptul la un proces echitabil (art. 6 CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilirea aplicabilității art. 6 CEDO la diverse etape ale procesului. Identificarea elementelor comune pentru procesul civil și penal. 2. Definierea criteriilor de stabilire a acuzației în materie penală. 3. Analiza garanțiilor generale în cuprinsul art. 6 CEDO: <ul style="list-style-type: none"> - dreptul la examinarea cauzei într-un termen rezonabil - dreptul la judecarea cauzei într-un mod echitabil (posibilitatea de a participa la examinarea cauzei, egalitatea armelor, contradictorialitatea și prezentarea probelor) 4. Analiza condițiilor de aplicare a art. 6 par. 2 (prezumția nevinovăției). 5. Aplicarea garanțiilor specifice în materie penală: <ul style="list-style-type: none"> - dreptul la timpul necesar pentru pregătirea apărării - dreptul la apărare - dreptul de a cita și interoga martori 	<p>Discuția, studiul de caz.</p> <p>Prezentarea lucrului individual.</p> <p>Autoevaluare</p> <p>Videoproiector Laptop</p> <p>Tablă de scris sau flipchart</p>	<p>Lectura resurselor bibliografice indicate de formator.</p> <p>Cercetarea punctuală a jurisprudenței CtEDO pentru rezolvarea unei teme date de către formator sau analiză aprofundată a unui caz CtEDO.</p> <p>Elaborarea unui proiect de hotărâre CtEDO</p>

Tema 7. Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art.8 CEDO)		
<i>Ore practice</i>	<p>Test</p> <p>Proiector, internet: Indice CEDO, site CSJ</p> <p>Lucru în grup: Formatarea indicelui tabelar în baza unei hotărâri CEDO flipchart</p> <p>Lucru în echipă: Soluționarea unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial: Hot. Tocarenco c. Moldovei Hot. Hokkanen c. Finlandei Hot. Guerra ș.a. c. Italiai Hot. Mancevschi c. Moldovei Hot. Iordache ș.a. c. Moldovei</p> <p>Fișierul tematic: -Violența domestică -Răpire internațională de copii -Mediu ambiant</p>
Tema 8. Libertatea de exprimare (art. 10 CEDO)		
<i>Ore practice</i>	<p>Discuții</p> <p>Tablă de scris sau flipchart</p> <p>Proiector, power-point</p> <p>Lucru în echipă: Soluționarea unei spețe</p>	<p>Studiu jurisprudențial: Hot. Guja c. Moldovei Hot. Komersant Moldovi c. Moldovei</p> <p>Fișier tematic: -Dreptul la protecția imaginii -Discursul de ură -Noile tehnologii</p>
Tema 9. Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art.9 CEDO)		
<i>Ore practice</i>	<p>Lucru în echipă: Soluționarea unei însărcinări specifice</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: -Obiecția de conștiință -Simboluri și veșminte religioase</p>

Tema 10. Interzicerea discriminării (art. 14 CEDO și Protocolul nr. 12 la CEDO)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Autonomia interdicției 2. Discriminări legitime 3. Clauza generală de nediscriminare 4. Motive de discriminare 	<p>Lucru în echipă: Soluționarea unei însărcinări specifice</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: Homosexualitatea: aspecte penale -Identitatea de gen</p>
Tema 11. Protecția proprietății (art. 1 prot. 1)		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul dreptului de proprietate 2. Noțiunea de bun în sensul CEDO 3. Privarea de proprietate 4. Reglementarea folosirii bunurilor 	<p>Lucru în echipă: Soluționarea unei însărcinări specifice</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: -Drepturi cu privire la muncă -Societăți: victime sau vinovate</p>
Tema 12. Interzicerea expulzării. Garanții procedurale.		
<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Interzicerea expulzării propriilor cetățeni 2. Interzicerea expulzării colective de străini 3. Garanțiile procedurale în cazul expulzării de străini 	<p>Lucru în echipă: Soluționarea unei însărcinări specifice</p>	<p>Studiu jurisprudențial</p> <p>Fișier tematic: Expulzare colectivă de străini</p> <p>Expulzări și extrădări</p>

V. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă va consta din:

- (a) rezolvarea spețelor la orele practice;
- (b) prezentarea lucrului individual;
- (c) verificarea cunoștințelor pe baza testelor scrise;
- (d) prestația audientului la orele de curs și orele practice.

B. Evaluarea finală va consta dintr-o examinare scrisă ce va cuprinde subiectele din curriculum. Examinarea scrisă va fi divizată în 2 părți, după cum urmează:

- (a) Pentru candidații la funcția de judecător:
  - O speță în baza căreia va trebui să redacteze o hotărâre judiciară
- (b) Pentru candidații la funcția de procuror:
  - 2 însărcinări specifice în baza jurisprudenței CEDO

VI. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative, recomandări

1. Convenția Europeană a Drepturilor Omului

http://echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.pdf

2. Hotărârea Curții Constituționale nr.55 (1999) privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din Constituția Republicii Moldova

http://constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte1999/h_55.pdf

3. Hotărârea Curții Constituționale nr.10 (2010) pentru revizuirea Hotărârii Curții

Constituționale nr.16 din 28.05.1998 „Cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova”

<http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=55&l=ro>

4. Hotărârea Plenului CSJ nr.01 (2013) despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu

http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=48

4. Hotărârea Plenului CSJ nr. 3 (2014) cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=181

Jurisprudența CtEDO

Art. 2 CEDO	Art. 3 CEDO
Hot. Vasîlcă c. Moldovei (2014)	Hot. I.P. c. Moldovei (2015)
Hot. Timuș și Țaruș c. Moldovei (2013)	Hot. Ciorap c. Moldovei (2014)
Hot. Eduard Popa c. Moldovei (2013)	Hot. T.M. și C.M. c. Moldovei (2014)
Hot. Anușca c. Moldovei (2010)	Hot. Iurcu c. Moldovei (2013)
Hot. Răilean c. Moldovei (2010)	Hot. Gorobeț c. Moldovei (2011)
Hot. Panaitescu c. României (2012)	Hot. Valeriu și Nicolae Roșca c. Moldovei (2009)
Hot. Evans c. Regatului Unit (GC) (2007)	Hot. Savițchi c. Moldovei (2008)
Hot. Öneriyildiz c. Turciei (GC) (2004)	Hot. Corsacov c. Moldovei (2006)
Hot. Vo c. Franței (GC) (2004)	Hot. Șarban c. Moldovei (2005)
Hot. Pretty c. Regatului Unit (2002)	Hot. Elberte c. Letoniei (2015)
Hot. Osman c. Regatului Unit (1998)	Hot. Svinarenko și Slyadnev c. Rusiei (2014)
Hot. McCann ș.a. c. Regatului Unit (1995)	

<p>Art. 5 CEDO Hot. Tripăduș c. Moldovei (2014) Hot. Danalachi c. Moldovei (2013) Hot. Brega ș.a. c. Moldovei (2012) Hot. Guțu c. Moldovei (2007) Hot. Cebotari c. Moldovei (2007) Hot. David c. Moldovei (2007) Hot. Boicenco c. Moldovei (2006) Hot. Creangă c. României (2012) Hot. M.A. c. Ciprului (2014)</p> <p>Art. 8 Vezi spețele din Fișierele tematice la lucrul individual</p> <p>Art. 11 Vezi spețele din Fișierele tematice la lucrul individual</p> <p>Art.1, Prot.1 Vezi spețele din Fișierele tematice la lucrul individual</p>	<p>Hot. Cipru c. Turciei (2001) Hot. Soering c. Regatului Unit (1989) Art. 6 CEDO Hot. Botezatu c. Moldovei (2015) Hot. Urechean și Pavlicenco c. Moldovei (2014) Hot. Mitrofan c. Moldovei (2013) Hot. Dan c. Moldovei (2011) Hot. Olaru ș.a. c. Moldovei (2009) Hot. Baroul Partner-A c. Moldovei (2009) Hot. Cravcenco c. Moldovei (2008) Hot. Levița c. Moldovei (2008) Hot. Ceachir c. Moldovei (2008) Hot. Grădinar c. Moldovei (2008) Hot. Tocono și profesorii Prometeiști c. Moldovei (2007) Hot. Ungureanu c. Moldovei (2007) Hot. Holomiov c. Moldovei (2006) Hot. Gurov c. Moldovei (2006) Hot. Ziliberberg c. Moldovei (2005) Hot. Oleksandr Volkov c. Ucrainei (2013)</p> <p>Art. 9 Vezi spețele din Fișierele tematice la lucrul individual</p> <p>Art.10 Vezi spețele din Fișierele tematice la lucrul individual</p> <p>Art. 14 Vezi spețele din Fișierele tematice la lucrul individual</p>
---	---

Literatura didactică și științifică

1. Corneliu Bîrsan *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole*, ediția a II - București, 2010
2. Donna Gomien *Ghid (Vade-mecum) al Convenției Europene a Drepturilor Omului*, Biroul de Informare al Consiliului Europei în Republica Moldova - 2006
3. Aisling Reidly *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 3 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* - Editat în Republica Moldova - 2003
4. Monica Macovei *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 5 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* – Editat în Republica Moldova, 2003
5. Nuala Mole, Catarina Harby *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 6 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* - Editat în Republica Moldova, 2003
6. *Ghidul privind articolul 6. Dreptul la un proces echitabil. Consiliul Europei. Procedura civilă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013*

7. *Ghidul privind articolul 6. Dreptul la un proces echitabil. Consiliul European. Procedura penală. Curtea Europeană a Drepturilor Omului*, 2013
8. *Glosar a Convenției Europene a Drepturilor Omului, Englez-Român, Român-Englez*, Human Rights Co-operation and Awareness Division, Directorate General of Human Rights, Council of Europe, 2006
9. *Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului, Culegere selectivă, Volumul I - III*, Biroul de Informare al Consiliului European în Republica Moldova, Chișinău 2006
10. *Manualul de drept european privind nediscriminarea*, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2012 Consiliul European / Curtea Europeană a Drepturilor Omului, ediția 2010 și 2012

Pagini web

1. Consiliul European: www.coe.int
2. Curtea Europeană: <http://www.echr.coe.int/>
3. Programul HELP al Consiliului European: <http://help.ppa.coe.int/>
4. Curtea Supremă de Justiție: <http://despre.csj.md/>
5. Ministerul Justiției al RM: <http://agent.gov.md/>
6. Centrul de Resurse Juridice din Moldova: www.crjm.org
7. Organizația obștească „Juriștii pentru Drepturile Omului”: <http://www.lhr.md>